

ELŐSZÓ

Nyelvünk folyamatosan változó világa egy korszakon belül sem egységes, hanem változatokban él. E változatokkal, a nyelvi rétegződéssel a XIX. század közepéig nem foglalkoztak a grammatikairók, a Magyar Tudományos Akadémia az 1830-as évektől kezdte el sürgetni a csoportnyelvi és szaknyelvi szókincs gyűjtését. A csoportnyelvek közé tartozik a diáknyelv, melynek szókészlete az élet szinte minden területére kiterjed, és elsősorban csak élőszóban létezik. A diákok által használt nyelv egy bizalmas nyelvhasználati forma, megalkotásának célja a közös csoporthoz tartozás, az elkülönülés kifejezése, jellemzője a játékosság, az ötletesség, a humor. Diákként minden ember művelője és fejlesztője lehet, s részint átörökíti felnőttkori beszédébe. Ily módon e csoportnyelv gyorsan változó, színes világával köznyelvi kifejezőképességünk egyik megújító forrása is.

A hazai diákszókincs módszeres kutatásának kezdeteit 1895–1896-ban Barcza Józsefnek a *Tanulók Lapjában* és a *Magyar Nyelvőrben* megjelent diáknyelvvel foglalkozó cikkei jelentették, ezt folytatta Dobos Károly *A magyar diáknyelv és szótára* (1898) című munkája, melyet kiegészítettek a *Tanulók Lapja* 1898–1900. évi számaiban megjelent pótlékok, szójegyzékek.

A felsorolt műveket forrásul használva időutazásra invitálom az olvasót e szótárral, mely az értékmentés jegyében a korábbi századok, főként a XIX. század diákéletét, az akkori tanulóifjúság szókincsét tárja elénk; ezzel e mű a letűnt századok mindennapjait bemutató művelődéstörténeti szakmunkákhoz is adalékokkal szolgálhat. A korra jellemző latinos műveltség domináns jellege mellett felfedezhetünk a mai napig ismert, átörökített szavakat, kifejezéseket, ugyanakkor azzal is szembesülhetünk, mennyi szó kihalt, feledésbe merült, azaz mennyi változás következett be azóta a diákok nyelvében, mely az egyik legváltozékonyabb szókincssel bíró csoportnyelv, gyorsan reagál a társadalmi változásokra, a körülötünk megjelenő új dolgokra. A feledés homályából életre keltett diáknyelvi szavak sokszor archaizáló jellegük ellenére is képesek megszólítani századunk emberét, fontos kultúrtörténeti értéket képviselnek.

Az általam alapul választott Dobos-szótár azért bír kiemelkedő jelentőséggel, mert ez az első rendszerezett, könyv alakban is megjelent diáknyelvi szótár hazánkban. Összeállításánál a szerző célja a diáknyelv

korabeli képének rögzítése mellett az volt, hogy egy majdani argószótárhoz gyűjtse a szavakat (Dobos 1898: 1). Munkája nem volt hiábavaló, nagy visszhangra talált, nemcsak a nyomában közvetlenül kibontakozó országos diáknyelvi szógyűjtés bizonyítja ezt – a jelen szótár is e cél szolgálatában áll.

1. A jelen szótár születésének körülményeiről, háttéréről

Diákként mindenki találkozik ezzel a csoportnyelvvvel, melyet részben maga is használ. A diáknyelv nyelvészeti szempontú megfigyelése bűvópatakszerűen már gimnazista korom óta jelen van az életemben. Középkiskolásként, a Sárbogárdi Petőfi Sándor Gimnázium diákjaként többször küldtem be szógyűjtéseket ilyen témájú pályázatokra, egyetemista koromban két szótárt is szerkesztettem, melyek az Eötvös Loránd Tudományegyetem gondozásában jelentek meg a Magyar Csoportnyelvi Dolgozatok sorozatban (*A sárbogárdi diáknyelv szótára*, 1990; *Magyar diákszótár*, társszerzésben, 1994), és a szakdolgozatomat is a témából írtam (*A sárbogárdi diáknyelv*, 1994). Húsz év elteltével, Érden élve újra elővettem a témát, és az érdi diáknyelvet göröcső alá véve újabb szótárt szerkesztettem, melynek szöveganyagát összevettem a korábbi sárbogárdi gyűjtésemmel, így született meg az *Élő diáknyelv. Két város, húsz év tükrében* (Vasné Tóth Kornélia 2010a) című kötetem. Ekkoriban több tanulmányom is megjelent a témában *Neologizmusok a diáknyelvben. Húsz év változásai a diáknyelvben két saját gyűjtésű szótár anyagának összevetése alapján* (Vasné Tóth Kornélia 2010b) és *Betekintés a diáknyelvi kutatások módszertanába, szinkrónia és diakrónia együtthatásában* (Vasné Tóth Kornélia 2012) címeikkel.

E munkák és több további tanulmányom témája is napjaink nyelvének, a kortárs diáknyelvnek a vizsgálata volt. Az Anyanyelvápolók Szövetsége 2018-as *Diáknyelv – diákszótár* témában kiírt pályázatán viszont a hagyományörzés, értékmentés jegyében a régi korok diáknyelvére visszatekintő pályamunkával indultam, melynek címe: *Diáknyelvi időutazás. A magyar diáknyelv és szótára (1898) értelmezéséhez*. A tanulmány a *Diáknyelv – diákszótár. Egy anyanyelvi pályázat legjobb munkái* (Anyanyelvápolók Szövetsége, Budapest, 2018) című, Balázs Géza és Mínya Károly által szerkesztett kötetben olvasható. Ez a pályázat indított el a több mint 100 évvel ezelőtt megjelent, sokak érdeklődésére számot tartó 1898-as magyar diáknyelvi szótár behatóbb vizsgálatához, melyet a tanulmányban több szempontból megvalósítottam. Ebben azonban a terjedelmi korlátok miatt csak részben volt módom bemutatni az általam

újra felfedezett régi diáknyelv gazdag szókincsét, és már akkor elhatároztam, hogy ezt a sokak számára ismeretlen szótárat – kiegészítve az akkori idők egyéb diáknyelvi szógyűjtéseivel – egy bővített szótár formájában eljuttatom a mai kor emberéhez. Korunk diáknyelvi szavainak feltárása, az új keletkezésű szavak gyűjtése mellett ugyanis legalább olyan fontos szüleink, nagy- és dédszüleink diákkori nyelvhasználatának felelevenítése, elemző bemutatása. A jelen mű, *A régi magyar diáknyelv szótára* célja tehát az elmúlt évszázadok diáknyelvének, gazdag szókincsének megőrzése, az ezekből kirajzolódó szokások, hagyományok bemutatása, továbbörökítése az utókor számára, felidézve régi korok hangulatát, az iskolák, a diákollégiumok világát, szokásrendszerét.

2. Az első magyar diáknyelvi szótár (1898) előzményei, forrásai, céljai és hatása

A diáknyelvnek, ennek a sajátos, heterogén csoportnyelvnek már a korábbi évszázadokban is voltak előzményei. A magyar iskolai nyelv első nyomát Sebald Heyden nürnbergi iskolamester 1527-ből származó, latin nyelvgyakorló könyvében találhatjuk. A kiadványban szereplő lengyel, latin és német párbeszédet Sylvester János fordította.

A régi diákéletből szóbeli anekdoták bőven hagyományozódtak, de ezeknek már csak kevés írásbeli forrása lelhető fel. Jókai Mór *És mégis mozog a föld* (1872) című regényének elején (*A csittvári krónika*) kifejezéseket közöl a debreceni kollégium diáknyelvéből. Említi, hogy az ún. csittvári krónikát névtelen szerzők 1665-ben kezdték el írni Sárospatakon, és minden nevezetes eseményt, melyről hallgatni kellett, belejegyeztek. Ez szerepel az ifjúság körében terjesztett *Diákok regényében* (1893) is, mely Jókai *És mégis mozog a föld* című művéből készült, a szerző engedélyével átalakította Bródy Sándor.

A diáknyelvi szavak rendszerezett gyűjtésére a XIX. század második feléből találjuk az első adatokat, főleg iskolai évkönyvekben, folyóiratokban. A korábbi gyűjtések, cikkek kiteljesedését jelentette – részben a külföldi példák nyomán – az első önálló magyar diáknyelvi szótár dr. Dobos Károly tanár szerkesztésében 1898-ban. Dobos 917 címszavas szótárat állított össze (Vasné Tóth 2018: 15). A bevezetésben így ír a szótár elkészítésének okairól: „*Engem a diáknyelv szótárával való foglalkozásra két szempont ösztönzött. Először az, hogy a csoportnyelv-szótárhoz csekély adalékot gyűjthessek; másodszer pedig az, hogy a magyar diák-irodalom fejlesztéséhez akartam e kis munkával járulni*” (Dobos 1898: 4). Külföldet állította példának, ott ugyanis már a XVI.

századtól foglalkoztak a diáknyelvvvel, a porosz, francia, angol diáknyelv irodalma jelentős volt. Példaként utalt a német Friedrich Kluge *Deutsche Studentensprache* (Strassburg, 1895) című művére, mely 1749–1841-ig terjedően nyolc ilyen lexikális művet sorolt föl, emellett más munkák is foglalkoztak a diáknyelvvvel. Hazánkban ugyanakkor e tekintetben kevés mű említhető ekkoriban, melyek főleg a debreceni, sárospataki, selmeci, nagyenyedi diákéletre, a csittvári krónikára vonatkoznak. A legrégebbi diákműszavakról, amelyek nagyrészt latin nyelvűek, Géresi Kálmán munkáiban találhatjuk az első írásos adatokat: *A református tanügy, különösen a debreczeni főiskola legrégebb történetéből* című értekezése a Tiszántúli Református Középiskolai Tanáregyesület 1879/80. évi évkönyvében jelent meg. Ezt némileg forrásul használva újabb adatokkal szolgált Barcza József 1895-ben és 1896-ban a *Tanulók Lapjában* és a *Magyar Nyelvőrben* a debreceni diáknyelvről megjelent cikkeiben (ezekről lásd: **A jelen szótár forrásai és jelölésük**).

Szótára megalkotásához Dobos Károly komoly ösztönzést kapott dr. Szinnyei József és dr. Simonyi Zsigmond egyetemi tanároktól, utóbbi a *Magyar Nyelvőr* révén gyűjtetett a számára. A mű elkészítésében nagy szerepe volt dr. Pethő Gyula magyar királyi főgeológusnak, dr. Rupp Kornél tanárnak, a *Tanulók Lapja* szerkesztőjének, Peisner Ignácznak, a *Neues Pester Journal* belmunkatársának és dr. Bárdoss Remig tanárnak (Esztergom). Csefkó Gyula (Ada), Ganzer László (a selmecebányai bányász- és erdészakadémiai ifjúság önképzőköre elnöke), Perl Imre, Strausz Andor (Székesfehérvár), Hamar Árpád, Takács Géza (Esztergom), Róna Jenő (Budapest) tanulók és mások – köztük Bodor Dezső tanárjelölt – részint gyűjtéssel, részint adatközlésekkel segítették a szerkesztő munkáját (Dobos 1898: 7, 9). Az adatközlők neveit Dobos nem jelöli az egyes szócikkekben, csak a helynév (illetve írott forrás) megadásával utal rá, honnan származik az adott szó. Szótára részben különbözik a későbbiektől abban, hogy az összeállításához főként másodlagos, nem élőszóbeli forrásokat használt. A nyelvészeti szakmunkák közül a következőket említi a bevezetőben: a *Magyar Nyelvőr* XXV. és XXVI. kötetei (1896, 1897), Szarvas Gábor – Simonyi Zsigmond: *Magyar nyelvtörténeti szótár, I–III. kötet (1890–1893)*, Szinnyei József: *Magyar tájszótár A–P (!) betűig* (1893), Czuczor Gergely – Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára, I. kötet* (1862), Simonyi Zsigmond – Balassa József: *Tüzetes magyar nyelvtan* (1895), Friedrich Kluge: *Deutsche Studentensprache* (1895), Franz Miklosich: *Die slavischen Elemente im Magyarischen* (1871), Kovács Gyula: *Latin elemek a magyar nyelvben* (1892), de művében utal még a Magyar Tudós Társaság által 1838-ban összeállított *Magyar tájszótár*ra is. Szépirodalmi forrásai közül kiemelkedik Jókai Mór

regénye, az *Eppur si muove* (*És mégis mozog a föld*), és az ez alapján készült *Diákok regénye*. (E művek részletesebb adatait lásd *A Dobos-zótár szak- és szépirodalmi forrásai* cím alatt.)

Dobos zótárában nem törekedhetett a teljességre, ezt maga is hangsúlyozta: „[...] *nem is tűzhettük célul, hogy a már kiveszett diákműszókat – adott nyomok nélkül – fölböngésszük [...], csak arra törekedtünk, hogy a jelen, illetve a pár évtizeddel visszanyúló időktől kezdve a mostanáig ismeretes diákszókat vizsgáljuk*” (Dobos 1898: 12). Azért is érdemesnek tartotta lejegyezni az ország bármely részében használt szavakat, mert közülük sok átment a közhasználatba. A szókészletet tekintve Dobos zótára bizonyítja, hogy a diáknyelv nem specifikusan iskolai nyelv, kiterjed az iskolai tevékenységeken túl a hétköznapi élet tágabb körére, a diákok mindennapi ténykedéseire, ezáltal a diákság hű tükrre. Érdekes képzésmódjaival, nyelvi leleményével a diáknyelv megtermékenyítőleg hat a köznyelvre és a többi réteg- és csoportnyelvre.

A diákok nyelvét ért idegen nyelvi hatások tekintetében Dobos a következő megállapítást teszi zótára bevezetőjében: „*Igen sok a magyar diákműszavak közt a latin eredetű, mit senki se csodálhat olyan nemzetnél, mint mi vagyunk, melynek irodalomtörténetében majdnem a jelen század 40-es éveig (!) párhuzamosan latin és magyar nyelvű magyar irodalomról kellene beszélni. Azután a német eredetű diákműszavak jönnek, majd az olasz s francia eredetűek. A környékbeli szlávtság és románság is hatást gyakorolt a diáknyelv szókincsére*” (Dobos 1898: 6). A kollégiumi életből vett latin eredetű szavakra néhány példa, Dobos jelentésmegadásaival: *alma mater* 'kollégium', *coetus/cõtus* 'a diákok lakószobája' és az 'egy szobába tartozók', *dórmitorium* 'alvóterem', *alumnium* 'étkező hely, konviktus', *mea culpa* 'paradicsom szósz'. A *longinust* a magas, vékony diákra mondják, az *adulator* a labdaadogató a métajtékban, a *matura* érettségit és év végi bizonyítványt is jelent, a *nebulo* a debreceni „nemes tanuló ifjuság” bizalmas megnevezése, és a rossz diákra is használatos. Az *akadémia* a száraz tészta, azért nevezik így, mert megakad a torkon, az *abszurdum* (vagy *nunquam*) a töltött káposzta. Egy tréfás, a pontos időre rákérdező hatnyelvű mondat a diákok nyelvéből: *Quantum órát zeigt votre montre goszpode Mylord?* ('Hány órát mutat az Ön karórája, uram?').

A diákok nyelvi leleményességére, találó képzettársításaira, a játszi szóképzésekre, összevonásokra és egyéb szóalkotási módokra, jelentésváltozásokra rengeteg példát találunk. Egy érzékletes témacsoportként a „diák állattant” Dobos bevezetőjében számos példával szemlélteti. „*A kezdõket gólyának, bagolynak, gimplinek, gödének, (elemi iskolás) csirkének stb. nevezik. A papok fekete reverendájuk miatt varjúk, csókák,*

szarkák, darvak stb. A gúny kifejezésére ott van az örült kakadú, örült szalamander, herélt kakas, majom király, disznó, marha, birka, bika, bivalyborjú (féleszű), keszeg (vékony, sovány); a pedellus: czinczér; a zálogház: czinkefogó; a szekunda: medve, kacsza, potyka, szuka, csikó, malacz, pincs; a szegény diák: garasos malacz; selyembogár, kényes értelemben használatos; szamarak estélye: a bukott akadémikusok estélye stb.” (Dobos 1898: 17–18). És a sort még folytathatnánk, a görögpótló tárgyakat hallgatók a pótlóvak, a sovány diák nyúlgerincz, a kicsi, első osztályos diákra használatos még például a poczok, a félbolondra a tépett papagály (!). A köpönyeg tréfás elnevezése a szélessége és bősége miatt malaczlopó, a bizonyítvány marhalevél vagy marhapasszus.

A szorosan a tanórákhoz, érdemjegyekhez kötődő szavak közül ötletességükkel kiemelkednek az elégtelen (szekunda) osztályzat megnevezései, a szinonimák széles körével. Tudvalevő, hogy akkoriban a négyes volt az elégtelen, tehát a legrosszabb jegy a hazai oktatási rendszerben. Ennek kifejezésére a diákok állatneveket, emellett egyéb képzettségátvitteket is bevontak: bika, buci, buger, bunda, bunkó, cseszi/ceszszól/ceszszku, csikó (a cseszkóból), csuli, csunda/csundi, daci/dacza/daczi/doci, disznó, drityó, dúci/duczi, dutyi, fene, fordított szék (az érdemjegy fordított alakjától: 4), füstös, kacsza, kampecz, malacz, másodrend, medve, öreg, pincs, potyka, quartli, rutyi/rütyi, suszter, szekunda, szottyka, tertia, tropa/trotya, tunikás egyes, varga, vinkus, zab. A felöltő jelentése: 'félleg szekunda (= ¾)', azaz az elégtelen és elégséges közötti osztályzat. A tanár, ha elégtelent ad, akkor beponál, besóz, megszekundáz. Aki elégtelenre felel, elégtelent kap, az beaszszekurál (!), bebiztosít, bedutyizik, bekacsázik, bevakázik, belő, berüg, beszekundázik, bevargázik, dutyizik, kacsát fog, kis széket fog, pincsel. A sok elégtelen miatt bukásra álló diák falábon áll, gyengélkedik, zabál. Aki megbuktat, az bemárt, beponál, berak, elnyom, megnyom. Aki megbukik, osztályt ismétel, az bakázik, bennmarad, dupláz, elfekszik, elfektetődik, hasal, repetál. Aki viszont szerencsés és átmegy a vizsgán, az elhalad.

A többi osztályzatnak már kevesebb diáknyelvi megnevezése terjedt el, érdekes az osztályzatok gabonanevekkel való kódolása: a buza 'jeles', a rozs 'jó', az árpa 'elégséges', a zab 'négyes', azaz elégtelen.

A diákéletben mindig is lényeges szerepet töltött be az iskolai tanórán kívüli élet. Dobos szótárában is fontos fogalomkörök a kollégiumi élet szabadidős tevékenységei, az együtt mulatás, az evés-ivás, a kártyázás stb. Aki eszik, az palkóz. Az ételek közül a legtöbb ötletes megnevezés a kenyérré (és a zsemlelére) vonatkozik, utalva ezek többféle típusára, például: burcli 'zsemlye, kenyér'; bochnya, bongó, brugó, marczi, vakaró 'kenyér'; miska 'piaczi kenyér'; piko 'leveshez való kenyér'. A diákok

ruházatára, öltözködésére vonatkozóan a felöltőre számos tréfás megnevezést használnak: *ebenlógó, felleghajtó, kaczagány, krispin, lebernyeg, röhögő* stb. A mulatozás, lumpolás többek között *céco, muri (kamara muri, kan muri), ricsaj*.

Dobos szótárának további részletes jelentés- és alaktani bemutatását nyújtja a már említett, *Diáknyelvi időutazás. A magyar diáknyelv és szótára (1898) értelmezéséhez* című tanulmányom (Vasné 2018: 13–34).

A diáknyelvi szókészletet a változások mellett bizonyos fokú állandóság is jellemzi. Bár a diákok nyelvének egyik fő jellemzője a rejtőzködési szándék, a dolgok álcázott kifejezése, némely diáknyelvi szót még napjainkban is megértünk, sőt nem egy XIX. századi diáknyelvi szó évszázadokon átívelve ma is él a tanulóifjúság nyelvében, például a *be-vág* 'értelem nélkül tanul', *bizi* 'bizonyítvány', *gólya* 'kezdő, kis diák', *szekunda* 'elégtelen' (Tóth 1990: 12, 25, 60; Vasné Tóth 2010: 79, 86, 104). Jellemző a diáknyelv rokon képzetársításaira, hogy a régen használatos elégtelenre (4) a *fordított széket*, míg a maira (1) a *székláb* (Tóth 1990: 60) elnevezést alkalmazzák. Aki megbukik, az Dobosnál *repetál*, a sárbogárdi diáknyelvben *repetázik* (Tóth 1990: 54). Vannak szavak, melyek részben más értelemben használatosak, például a *vaskalap(os)* Dobosnál tanárt jelent, korunk diáknyelvében jelölhet szakfelügyelőt is (Tóth 1990: 68). Az *Olympus (Olympos)*, mely Dobosnál 'hegyen lévő diák kamara, lakószoba' jelentésben élt, napjainkban 'tanári szoba' (Tóth 1990: 47). Mivel a diáknyelv szókincse állandó változásban van, és a szavak gyakran alkalmi használatúak, ezért a gyűjtő, a nyelvész számára a fő feladat a pillanatnyi állapotot – ezzel egyidejűleg az állandóságban rejlő változást – megragadni, szinkronia és diakronia együtthasználatában (Vasné Tóth 2018: 32). Erre vállalkozott Dobos Károly szótára, és a jelen kiadvány is, mely Dobos szóanyagát kiegészíti több korabeli gyűjtéssel, a hagyományörzés és a minél tágabb körű bemutatás jegyében.

Dobos gyűjtését először a *Tanulók Lapja* (teljes címén: *Tanulók Lapja a középiskolai ifjúság számára*) közölte 1898. májustól július közepéig tartó számaiban, 11 részben. A hamarosan könyv alakban is megjelenő műről Tolnai Vilmos a következő értékelést adta az *Egyetemes Philológiai Közlönyben*, melyet a *Tanulók Lapja* is közzétett 1898. november 20-i számában a gyűjtés kiterjesztését javasolva, íme a részlet: „*Munkája minálunk úttörő; míg külföldön a diáknyelvnek, valamint egyáltalán a diákéletnek már-már kis irodalma is van, addig néki úgy kellett összeszednie gyűjteményét tudományos és nem tudományos könyvekből, folyóiratokból, följegyzésekből, saját tapasztalásából és mások közléséből. Egységes diáknyelvről természetesen nem szólhatunk; minden városnak, minden intézetnek, sőt talán minden osztálynak is megvan a maga*

külön nyelve, a mely egynehány általános, évtizedeken át megcsontosodott kifejezéseken kívül évről-évre is módosul, változik. Leginkább ott fejlődik, a hol megvan az együttélés lehetősége: collegiumokban, internátusokban, kis városokban, hol a diáknak van értéke, hol ő az «aranyifjúság»; nagy városok viszonyai nem kedveznek fejlődésének. Szókincse valóságos zsbivásár: a legképtelenebb metaphorák és metonymiák, ferdtések, csonkítások, megrögzött orthologiák vakmerő reologismusok (!)* (helyesen: neologizmusok) mellett, latin, görög, német, franczia, olasz, tót, oláh ragadmányok, maccaronicumok, phonetika, grammatika, syntaxis nélkül, következetes a következtelenségben, pajkos, csintalan, csipős és humoros, szóval az örökké jókedvű, ezer szorongás közt is ezer csínyen töprengő diákság hű tükre és képe mása; változatosságra talán csak a tolvajnyelv vetekedhetik vele, csak hogy ebben nincs meg a diáknyelv ártatlan humora, pezsgő vére. Azt hiszem, alig van mulatságosabb tudományos könyv ennél a füzetnél, feléled a mult ezer apró története, a mikor nem mi voltunk a professorok. Teljessé természetesen az a szótár még kevésbbé lehet, mint más, hisz a diáknyelvet még inkább gyarapítja az idő, a pillanatnyi ötlet, mint más csoportnyelvet. Hanem azért még igen sok anyagot lehet meríteni Jókain kívül, a kit Dobos felhasználált, más íróinkból is, pl. Vas Gereben, Baksay Sándor, Gaál Mózes írásaiból, sok adomagyűjteményünkéből, az iskolák régibb jegyzőkönyveiből; a gyűjtést ki kellene terjeszteni lehetőleg az összes középiskolákra; nagyobb tért lehetne szentelni a sajátképen való diákjátékok nyelvének (a labdázáson kívül is), hadd rajzolódjék meg a magyar diák természetrajza, a mi nélkül eddig többé-kevésbbé szűkölködtünk” (Adalékok 1898: 766).

Tolnai javaslatát megfogadva a *Tanulók Lapja* 1898–1900-ig, az 1900. szeptember 30-i számmal bezárólag újabb diáknyelvi gyűjtéseket, összesen 10 kiegészítést közölt Dobos szótárához. Ezekben az adalékként megjelent cikkekben az egyes diáknyelvi szó, kifejezés jelentése mellett a származási helyet, és részint az iskola és az adatközlő nevét olvashatjuk; gyakran csak a helységnévre történik utalás, az adatközlő személye nincs megnevezve, illetve ha név van is, az adatközlő mellett nem mindig szerepel, hogy milyen típusú iskolából gyűjtött anyagot. Elsőként Tolnai Vilmos gyűjtése jelent meg a lapban, aki főként Aradról, Pozsonyból, Budapestről, Szekszárdról, Iglórol és Debrecenből közölt adatokat. A későbbiekben Félegyházáról (Spolárich Lajos főgimnáziumi tanuló), Sárospatakról (Kun Zoltán főgimnáziumi tanuló), Késmárkról (Borcsa Mihály főgimnáziumi tanuló), Pécsről (Sugár Ferencz főreáliskolai tanuló), Zomborból (Weidinger Dezső főgimnáziumi tanuló) és Körmöcbányáról (Singer Gyula főreáliskolai tanuló) érkeztek gyűjtések. Emellett Kalocsáról (K. J.), Léváról (Czeczkó Lajos), a soproni főreáliskolából

(Techet Károly), a budapesti református főgimnáziumból (Bartus Zoltán), Nagybányáról (Stetz László), az aradi kereskedelmi akadémia (L. B.) és a csiksomlyói főgimnázium (Kovács Gyárfás) nyelvéről küldtek be anyagot Dobos Károly szótárának kiegészítésére. Az adatközlők közt szerepeltek még Lugosról Král László diák, Losoncraól Scherer Lajos, a marosvásárhelyi kollégiumból Békey Ödön, emellett Nagykőrösről, a szászvárosi Kún-kollégiumból, Belényesről a román ajkú főgimnáziumból és [Kiskun]halasról is érkeztek adatok, melyek megjelentek a *Tanulók Lapja* 1898., 1899. és 1900. évi számaiban. A nyíregyházi főgimnáziumból Paczauer Ervin tanuló, a budapesti evangélikus református főgimnáziumból Horváth Dezső és a selmecbányai liceumból Beliczay Zoltán tanuló gyűjtéséből, valamint a szarvasi főgimnáziumból az adatközlő megnevezése nélkül jelentetett meg anyagot a *Tanulók Lapja* 1900. áprilisi száma. Utóbbiakat újraközölte a *Magyar Nyelvőr* is 1917-ben. A következő számokban Székesfehérvárról Lutter Sándor kereskedelmi iskolai tanulótól, Nagyszombatról Kotschy Ferenctől, Kaposvárról Mészáros Károlytól, Szentgotthárdról Török Miklóstól, Nagybecskerekéről a főgimnáziumból Napholcz Jenőtől és Egerből Bierbauer Jánostól, Sárospatakról Simon Jánostól közölnek diáknyelvi szavakat, kifejezéseket. 1899-ben már küldött be anyagot Singer Gyula, aki 1900. szeptember 9-én újabb adatokat közöl Körmöcbányáról, az állami főreáliskolából. A kiegészítéseket a *Tanulók Lapja* 1900. szeptember 30-i száma zárja, a soproni katolikus főgimnázium szavaival (a gyűjtő szignóval jelöli magát: D. B.). A szójegyzékekben helymegjelölés helyett némelykor előfordul általános használatra utaló megjegyzés is.

Dobos – és az általa szerkesztett diáknyelvi szótár – szerepe abban is kiemelkedő, hogy az úttörő kezdeményezést folytatva a XX–XXI. században már több ilyen vonatkozású szótár is napvilágot látott. A jelen szótár forrásait összegezve, Barcza József 1895-ben és 1896-ban a *Tanulók Lapjában* és a *Magyar Nyelvőrben* a debreceni diáknyelvről megjelent cikkeinek szavai mellett fő forrást jelent Dobos Károly szótára, kiegészítve a Dobos-szótár kiadását követően a *Tanulók Lapja* 1898., 1899. és 1900. évi számaiban közzétett szógyűjtésekkel, így a most elkészült régi diáknyelvi szótár – az alakváltozatokkal – közel 1900 címszót tartalmaz.